

BÖLÜM 5

MÜLTECİ VE SİĞİNMACILARIN SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİM VE YARARLANMALARINDA YAŞANAN SORUNLARA BAKIŞ

Betül AKALIN¹
Gizem ÖZARGUN²

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanlar doğal afetler ve zorlu iklim koşulları yanında temel ihtiyaçlarını karşılama konusunda kendilerini yetersiz hissetme ya da daha iyisini arzulama gibi nedenlerle göç etmiştir. Bununla birlikte sanayileşmenin de etkisiyle ekonomik gelişmeler; hastalık, savaş, siyasal işkence, ayrımcılık gibi sebepler; daha iyi bir eğitim ve iş ihtiyacı gibi refaha ilişkin talepler göç olgusunu her daim tektiklemiştir. Süregelen bu insan akışının ardından bazı kavramlar ortaya çıkmıştır; göçmen, mülteci, sığınmacı.

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yayımlanan sözlükte bu kavramlara yer verilmiştir. Göçmenler göç etme kararını, zorlayıcı dış faktörlerin etkisi olmaksızın kendi özgür iradesiyle ve maddi/sosyal durumlarını iyileştirmek, gelecekte beklentilerini artırmak gibi “kişisel uygunluk” sebepleriyle alan kişileri kapsamaktadır. Mülteciler, sahip olduğu özellikler ve görüşleri sebebiyle vatandaşı olduğu ülkeden zulüm görmekten korkan, bu korku sebebiyle ülkesinin korunması altında

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, betul.akalin@sbu.edu.tr

² YL. Öğrencisi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi AD., gizemozargunn@gmail.com

- Kendi ülkelerinden göç etmek zorunda kalan hekimler, gerekli eğitimler verdikten sonra Göçmen Sağlığı Merkezlerinde istihdam edilmelidir. Bu merkezler şu an var olsa da daha çok geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Böylece hem iş yükü açısından hafifleme sağlanacak olup hem mülteci ve sığınmacıların daha kaliteli ve verimli bir hizmet alması sağlanacaktır.
- Sağlık hizmetlerinin maliyetlerinin azaltılması mülteci ve sığınmacıların sağlık hizmeti alma oranlarını artıracaktır.
- Mülteci ve sığınmacı hastaların sağlıkları izlenmeli ve raporlarla desteklenmelidir. Kamp dışında yaşayan çocukların da kaydı yapılarak, izlenimleri ve aşıları düzenli bir şekilde yapılmalıdır.
- Göç eden çocuklar yaşadıkları travmalarla birlikte ne yapacakları konusunda karmaşaya girebildiklerinden dolayı, bu çocukların zararlı madde kullanmalarının önüne geçmek için onlara güvenli oyun alanları oluşturulmalıdır.
- Mülteci ve sığınmacıların çalışma koşulları sağlıkları için oldukça önemlidir. İnsancıl çalışma şartları, makul sürelerde ve hak ettiği oranda ücret alacağı şekilde sağlanmalıdır.
- Sağlık iletişimi kampanyaları, çeşitli belgeseller ve halka verilecek eğitimler sayesinde ayrımcılık ve ırkçılık gibi konular ortadan kaldırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ackerson, K. ve Zielinski, R. (2017). Factors influencing use of family planning in women living in crisis affected areas of Sub-Saharan Africa: A review of the literature. *Midwifery*, 54, 35-60.
- Ağır, O. (2018). Türkiye'deki Suriyelilere sağlanan kamusal hizmetlere yönelik bir değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 111-128.
- Aksu, A. ve Yılmaz, D. V. (2020). Suriyeli göçmen kadınların üreme sağlığı sorunları ve çözüm önerileri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 36(2), 117-125.
- Atak, M. (2016). Göçmen gruplarında halk sağlığı sorunları ve yönetimi. *SD (Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü) Dergisi*, (40), 24-25
- Aydın, D., Şahin, N. ve Akay, B. (2017). Göç olayının çocuk sağlığı üzerine etkileri. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 7(1), 8-14.
- Aygün, O., Gökdemir, Ö., Bulut, Ü., Yaprak, S. ve Güldal, D. (2016). Bir toplum sağlığı merkezi örneğinde sığınmacı ve mültecilere verilen birinci basamak sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(1).
- Bal Özkaptan B. (2018). Göç Sürecinin Göç Edenler ve Göç Edilen Yerlerde Yaşayan Bireylerin Sağlık Durumları Üzerindeki Etkisi. *Zorunlu Göçler ve Doğurduğu Sosyal Travmalar*, syf 356-373
- Balic, D., Rizvanovic, M., Cizek-Sajko, M. ve Balic, A. (2014). Age at natural menopause in refugee and domicile women who lived in Tuzla Canton in Bosnia and Herzegovina during and after the war. *Menopause*, 21(7), 721-725.
- Baş, M., Molu, B., Tuna, H. İ. ve Baş, İ. (2017). Göç Eden Ailelerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Değişiminin Kadın Ve Çocuk Yaşamına Etkisi. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(3).

- Beiki, O., Allebeck, P., Nordqvist, T. ve Moradi, T. (2009). Cervical, endometrial and ovarian cancers among immigrants in Sweden: importance of age at migration and duration of residence. *European journal of cancer* (Oxford, England : 1990), 45(1), 107-118.
- Beşer, A. ve Tekkaş Kerman, K. (2017). Göç eden bireylerin öncelikli sağlık sorunları ve sağlık hizmetine ulaşımdaki engeller. *Türkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics*, 3(3), 143-8.
- Chuah, F. L. H., Tan, S. T., Yeo, J. ve Legido-Quigley, H. (2018). The health needs and access barriers among refugees and asylum-seekers in Malaysia: a qualitative study. *International journal for equity in health*, 17(1), 1-15.
- Çakır, B. ve Çevik, C. Küreselleşme, Göç ve Kadın Sağlığı. *Humanistic Perspective*, 3(1), 225-243.
- Demirdizen, D. (2013). Türkiye'de Ev Hizmetlerinde Çalışan Göçmen Kadınlar: Yeni Düzenlemelerle Yarı Köle Emegine Doğru mu?. *Calisma ve Toplum*, 38(3).
- Deniz, A. ve Yıldırım, Y. (2018). Göçün Başka Bir Boyutu: Kronik Hastalıklar. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 27(3), 261-273.
- Ekmekci, P. E. (2017). Syrian refugees, health and migration legislation in Turkey. *Journal of immigrant and minority health*, 19(6), 1434-1441.
- Ereş, F. (2015). Türkiye'de göçmen eğitimi sorunsalı ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 17-30.
- Ghattas, H., Sassine, A. J., Seyfert, K., Nord, M. ve Sahyoun, N. R. (2015). Prevalence and correlates of food insecurity among Palestinian refugees in Lebanon: Data from a household survey. *PLoS one*, 10(6), e0130724.
- Gültaş, A. ve Balçık, P. Y. (2018). Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlık politikaları. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(2), 193-204.
- Gümüş, G., Kaya, A., Yılmaz, S.G., Özdemir, S., Başbüyük, M. ve Coşkun A.M. (2017). Suriyeli mülteci kadınların üreme sağlığı sorunları. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 3 (1), 1-17.
- Gümüş, Y. (2015). Göçün Sağlık Üzerindeki Etkileri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(1).
- Hacıhasanoğlu Aşlar, R. ve Yıldırım, A. (2018). Göçün sosyal ve ruhsal etkileri ve hemşirelik. IOM (Uluslararası Göç Örgütü). (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*, 2. Baskı, Ed. Richard Perruchoud and Jillyanne Redpath
- Islam, M. M. ve Gagnon, A.J. (2016). Use of reproductive health care services among urban migrant women in Bangladesh. *BMC Women's Health*, 16, 15.
- Kadın Merkezi Vakfı (KAMER). (2017). *Sığınmacı Kadınlar Beş İl Raporu*.
- Karadağ, Ö. ve Altıntaş, K. H. (2010). Mülteciler ve Sağlık. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 9(1).
- Keneş, H. Ç. (2019). Türkiye'de Zorunlu Göç Mağduru Çocuklar: Çatışmalar ve Yıkımlar Nedeniyle "Kendi Evinde Mülteci Olmak. *Mülkiye Dergisi*, 43(3), 625-656.
- Kirmayer, L. J., Narasiah, L., Munoz, M., Rashid, M., Ryder, A. G., Guzder, J., ... ve Pottie, K. (2011). Common mental health problems in immigrants and refugees: general approach in primary care. *Cmaj*, 183(12), E959-E967.
- Koçak Y. ve Terzi E. (2012). Türkiye'de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (3), 163-184.
- Kofman, E., Saharso, S. ve Vacchelli, E. (2015). Gendered perspectives on integration discourses and measures. *International Migration*, 53(4), 77-89.
- Korkmaz A. Ç. (2014). Sığınmacıların sağlık ve hemşirelik hizmetlerine yarattığı sorunlar. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, (1), 37-42
- Kördeve, M. K. (2017). Suriyeli Mültecilerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi: Bir Alan Araştırması. *Sağlık Yönetimi Dergisi*, 1(2), 1-12.
- Krause, S., Williams, H., Onyango, M. A., Sami, S., Doedens, W. ve Giga N. (2015). Reproductive health services for Syrian refugees in Zaatri camp and Irbid city, Hashemite Kingdom of Jordan: An evaluation of the minimum initial services package. *Conflict and Health*, 9 (Suppl 1), 4.

- Kurtuldu, K. ve Şahin, E. (2018). Göçün kadın yaşamı ve sağlığı üzerine etkileri. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 37-46.
- Küçükkendirci, H. ve Batı, S. (2020). Konya'da Sağlık Çalışanlarının Mülteci ve Sığınmacılara Bakış Açısının Değerlendirilmesi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 28-39.
- Miller, E., Decker, M. R., Silverman, J. G. ve Raj, A. (2007). Migration, sexual exploitation and women's health: a case report from a community health center. *Violence against Women*, 13:486-497.
- Mülteci Hakları Merkezi. (2021). Suriye'den Gelen Sığınmacılar İçin Türkiye'de Eğitim Hakkı Sorular ve Yanıtlar.
- Oswald, F. and Rowles, G. D. (2006). Beyond the Relocation Trauma in Old Age: New Trends in Elders' Residential Decisions. *New dynamics in old age: Environmental and societal perspectives*, 127-152.
- Özpinar E. (2016). Suriye Krizi Türkiye'de Halk Sağlığını Nasıl Etkiliyor?: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı.
- Önal, A. ve Keklik, B. (2016). Mülteci ve Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerine Erişimde Yaşadığı Sorunlar: Isparta İlinde Bir Uygulama. *Visionary E-Journal/Vizyoner Dergisi*, 7(15).
- Resmi Gazete. (2013). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), Sayı: 28615.
- Sudhinaraset, M., Cabanting, N. ve Ramos, M. (2019). The health profile of newly-arrived refugee women and girls and the role of region of origin: using a population-based dataset in California between 2013 and 2017. *International journal for equity in health*, 18(1), 1-11.
- Şanlı, N. (2020). Geçici Koruma Kapsamında Sağlık Hizmetleri. <https://multeciler.org.tr/gecici-koruma-kapsaminda-saglik-hizmetleri/> (Erişim Tarihi: 08.02.2022)
- Şener, D. ve Ocakçı A. (2014). Yoksulluğun çocuk sağlığı üzerine çok boyutlu etkileri. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, (1), 57- 68.
- Şenol, D. ve Dinç, A. (2016). Türkiye'nin Suriyeli çocuk gelinleri: sosyolojik bir değerlendirme. *Üsküdar Üniversitesi Suriyeli Çocuklarla El Ele Uluslararası Göç ve Çocuk Sempozyumu*. İstanbul. 17-18 Kasım
- Şimşek, Z. C., Doğan, F., Hilali, N. G. ve Özek, B. (2015). Bir İl Merkezinde Yaşayan 15-49 Yaş Evli Suriyeli Kadınlarda Üreme Sağlığı Göstergeleri ve Hizmet İhtiyacı. 18. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Kitabı.
- Tengilimoğlu, D., Zekioglu, A., Budak, F., Eriş, H. ve Younis, M. (2021, May). Refugees' Opinions about Healthcare Services: A Case of Turkey. In *Healthcare (Vol. 9, No. 5, p. 490)*. Multidisciplinary Digital Publishing Institute.
- Topçu, S. (2006) Göç eden ve emtayan kadınların sağlığı geliştirme davranışlarının değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Turhan, S., Gürsoy, S. ve Karakullukçu, S. (2021). Türkiye'de Göçmenlere Sunulan Sağlık Hizmetleri İçin Yürütülen İletişim Çalışmaları. *Turkish Journal of Public Health*, 19(3), 286-294.
- Tuzcu, A. ve Bademli, K. (2014). Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66.
- Tuzcu, A. ve Ilgaz, A. (2015). Göçün kadın ruh sağlığı üzerine etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(1), 56-67.
- Türk Tabipler Birliği. (2018). Mülteciliği Ortaya Çıkaran Koşullara Son Verilsin. https://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=bac58a20-7525-11e8-b8e4-f23637708b6a&1534-D83A_1933715A=f32df8b5c00380deff45641ad269f51ab47df48a (Erişim Tarihi: 08.02.2022)
- Türkay, M. (2016). Çocukların Sorunları. Savaş, Göç ve Sağlık, Türk Tabipleri Birliği Yayınları. s:71-75.
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNCHR). (2020). Global Trends 2020 Report.
- Wickramasinghe, A. A. I. N. ve Wimalaratana, W. (2016). International migration and migration theories. *Social Affairs*, 1(5), 13-32.
- Yağmur, Y. ve Aytakin, S. (2018). Mülteci kadınların üreme sağlığı sorunları ve çözüm önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(1), 56-60.
- Yaylagül, N. K. ve Aslan, M. (2020). Yaşlılık, Mültecilik ve Sosyal Dışlanma: Suriyeli Yaşlı Mülte-

- cilerin Deneyimleri. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 29(4), 406-422.
- Yılmaz, A. (2019). Göç ve Kadın: "Göçün Feminizasyonu" ve Kadın Göçmenlerin Durumu. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(01), 383-400.
- Yılmaz, F. K. ve Ergül, S. (2021) Sağlık Politikası Analizi: Göçmen Sağlığı Kapsamında Suriyeli Sığınmacılar. Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi, 3(2), 119-128.

Kitap bölümünde yer alan görüşmeler; Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 10.02.2020 tarihinde etik onayı verilmiş, 20/30 kayıt numaralı "Mültecilerin Sağlık Hizmetlerine Erişimi: Nitel Bir Çalışma Örneği" adlı çalışmadan alınmıştır. Çalışmada Suriyeliler ile Arapça görüşmeleri gerçekleştiren Dilara DURMUŞ ve Tuğçe DURMUŞ' a teşekkür ederiz.